

Türkiye - İran hudut hattının tayini hakkında Tahranda 23 kânunusani 1932 tarihinde imzalanan itilâfnamenin tasdikına dair kanun

(Resmî Gazete ile neşir ve ilâm: 23/VI/1932 - Sayı: 2132)

No.
2011

Kabul tarihi
18 - VI - 1932

BİRİNCİ MADDE — Türkiye - İran hudut hattının tayini hakkında Tahranda 23 kânunusani 1932 tarihinde imzalanan itilâfname ile cüzü mütemminini teşkil eden mektup kabul ve tasdik edilmiştir.

İKİNCİ MADDE — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanunun ahkâmını icraya Millî Müdafaa, Dahiliye ve Hariciye vekilleri memurdur.

19 haziran 1932

TÜRKİYE İLE İRAN ARASINDA HUDUT HATTININ TAYİNİNE DAİR İTİLÂFNAME

Türkiye Reiscümhuru Hazretleri

ve

Haşmetlü İran Şahrı Hazretleri,

Türkiye ile İran arasındaki hudut hattını katî surette tesbit ve bu veçhile milletleri arasında mevcut iyi anlaşmayı ve kardeşçe dostluk münasebetlerini takviye arzusu ile aynı derecede mütehasıs olarak bu maksatla bir itilâf aktine karar vermişler ve mütekabilen murahhasları olmak üzere:

Hariciye vekili Dr. Tefrik Rüştü Beyefendi

ile

Hariciye veziri Muhammed Ali Han Forughî'yi tayin etmişlerdir.

Usulüne muvafık mezuniyeti haiz olan bu murahhaslar aşağıdaki maddeler hakkında mutabık kalmışlardır:

Madde — 1

Türkiye ile İran arasındaki hudut Aras nehri ile Karasu ırmağının telâki noktasında İran arazisinde kâin 1 numaralı hudut taşından başlar. Badehu Karasu ırmağının thalweg hattını Borolan gölüne kadar takip eder. Oradan Karasu membalarının 100 metre cenubu şarkisindeki tepeye kadar bir hattı müstakim halinde gider mezkûr tepenin şark ve şimal cihetlerinden geçerek tepeyi İrana bırakır. Müteakiben hat şimali garbiye doğru daha ziyade meylederek Karasu membalarının hemen üzerindeki Borolan kayalıklarına vâsıl olur. Hudut hattı 2 numaralı taştan sonra 3 numaralı taş ile Küçük ağır istikametinde 4, 5, 6, 7 ve 8 numaralı taşlardan geçerek Borolan gölünün en şimali sahiline hattı müstakim üzere 16 kilometre, 600 metre ve Küçük Ağrı dağın en yüksek noktasına 6 kilometre, 400 metre mesafede kâin bulunan 9 numaralı taşta kadar bir hattı müstakim takip eder. Badehu Billidjan - Cheyhabou yolunu 1700 metrelik bir mesafenin sonuna kadar mütevaziyen takip eder ve bu noktadan ilerliyerek Todjik tepenin 100 metre cenubu şarkisine vâsıl olur ve mezkûr tepeyi Türkiyeye bırakır. Müteakiben hat cenup cenubu garbiye doğru meylederek Todjik köyünün 150 metre şarkından geçer ve bu köyü Türkiyeye

bırakır ve aynı istikamette devam ederek Cheyhbabounun 3000 metre şarkında kâin Top mevkiinin 100 metre garbinden geçer ve Top u İrana bırakır. Oradan hat Cheyhbabounun 2500 metre cenubu şarkisinde kâin tepeye doğru tevceüh eder. Mezkûr tepenin zirvesinden geçerek Hasanağa köyünün 1300 metre şarkında bulunan tepeye kadar cenubu garbiye doğru gider, ve bu sonuncu tepenin zirvesinden geçer; badehu hat Hasanağa köyünün 800 metre cenubunda kâin tepeye kadar garbe tevceüh eder ve bu tepenin zirvesinden geçer. Oradan 500 metre cenubu garbide kâin tepenin zirvesinden geçerek cenuba doğru 1500 metre sırtı iner ve Salepin cenubu şarkisinde 2000 metrede kâin bir noktaya kadar gider, sonra 1948 rakımlı tepenin 800 ve 1000 metre şimalinde bulunan başlıca iki irtifam arasındaki boyundan geçer.

Badehu hat, hattı balâdan 1948 rakımlı tepeye kadar giderek üzerinden geçer; oradan hat Ayou - Beğ dağları tepelerinin taksimi miyah hattını cenuba doğru Yarım Kaya - Guijo yolu dirseğinin 700 metre şimali garbisinde bulunan mezkûr dağların cenup tepesine kadar takip eder. Mevzubahs dirsek bu yolun üzerinde Yarım Kayanın 3500 metre şimali şarkisinde ve Guijonun 6300 metre cenubu garbisinde kâindir.

Oradan, hat yukarı Yarım Kayanın 200 metre şimalinde bulunan dört yol ağzına kadar Yarım Kaya - Guijo yolunun 200 metre garbinden bu yola müvazi olarak devam eder ve mezkûr dört yol ağzını İrana bırakır. Oradan hat Yarım - Kaya - Boulakhbachi yolunun üzerinde Yarım Kayanın 600 metre garbinde kâin bir noktaya kadar garbe doğru iner; badehu bataklık sahilinin en şimali noktasma kadar cenuba doğru inerek bu noktadan hat bataklığın ortasına tevceüh eder ve Tehoukour - Reeh'in 500 metre şimalindeki cenup sahiline kadar bataklığın ortasını takip eder. Oradan hat garbe doğru döner ve 1668 rakımlı tepenin zirvesine vâsıl olur. Tehoukour - Reche ve Cheytan Abad İrana, Guirberan ise Türkiye'ye kalır.

İran köyü olan Cheytan Abad ile Türk köyü olan Guirberan arasında kâin bu noktadan itibaren hudut Bazırgan garbinde Guirberan tepesinin sırtını çıkar ve Gurdji Boulak, Nazik, Kara Koymaz Türk köyleriyle Bazırgan, Kedjot, Baeh Kend, Marokeumou İran köyleri arasında taksimi miyah hattını takip eder, badehu Marokeumou ve Tawla (Türk) arasındaki boyunu geçer ve Kasorluo, Chekh Asker harabelerini İrana terk ederek KhodjaDagh kayalıklarına vâsıl olur. Kanly - Baba'nın Zindo - Dachy ve Ak Dagh zirvelerinden geçer. Djevzar köyünü İrana bırakarak ve Ak Dagh ve Kalender zirvelerinden geçerek Nifto, Salman - Abad ve Pir Ahmet İran köyleri tarlaları ile Deuchourma Türk köyünün tarlalarını birbirinden ayırdıktan sonra Bayazıt ve Avadjik arasında daima taksimi miyah hattını takip ederek Khezine Guedoka vâsıl olur.

Khezine Guedouk'dan, hudut, Kyzyl - Kaya köyünü Türkiye'ye, Siwmagoul köyü ile Kourou - Guel gölünü İrana bırakarak Kara Guncy tepesinden geçer, Egritchay ırmağını Top - Agh - Dagh'da kafeder, Kala Agh Dağ'dan geçer, Nado köyünü İrana, Egritchay köyünü de Türkiye'ye bırakır, kyzyl ziyaret tepelerine vâsıl olur ve Agh Djak ve Khan Guedouk boyunlarından. Sarı Tehimen dağlarından, Doumanlou'nun garp zirvesinden, Kara Bourga boyunundan geçer; Shekh Selo köylerini İran arazisinde bırakarak Nawour tepesini aşarak, Yekmala köyünü İran arazisinde bırakarak Riehkandan, Davra ve Akhourik, arasındaki tepelerden Guevra Begzadan, Gueveri Makhine ve Khydyr Babadan geçer.

Khydyr Babadan itibaren hudut hattı Dasena gölünün 2 000 metre şarkından geçerek cenup istikametinde 8 000 rakımlı tepeye kadar taksimi miyah hattını takip eder; 1000 metre daha tepeler üzerinden aynı istikamette devam eder, badehu cenubu şarkiyeye meyleder ve bu yeni istikamette 600 metre budünde tepeleri takip eder; bundan sonra 500 metre mesafede kâin bir tepenin zirvesine kadar yeniden cenuba döner, 250 metre şimali şarkî istikametinde kâin Mümtet tepesi İrana terkeder. Oradan 500 metre cenubu şarkide kâin yüksekliğin zirvesine kadar hattı balâyı takip eder, badehu Heratilsou (Heratilden gelen dere) ile Kotour Tzhayın birleştikleri noktaya kadar cenubu garbiye doğru iner. Sonra hat bu mevkie 800 metre mesafede kâin zirveye kadar cenuba doğru yamaç çıkar ve oradan daima cenup istikametinde Kani - Reche vadisine iner, bu vadinin thalweg hattını 700 metre garbe doğru, sonra 500 metrede cenuba doğru takip eder; badehu doğrudan doğruya cenupta kâin Molla Memed daghına doğru yükselen yolumun sırtı çıkar, Molla Memed

dağınır ikiye ayırır, Molla Memed dağınır 250 metre mesafede ve hududun 250 metre sarkında kı irtıfır İrana bırakır

Molla Memed dağından itibaren hat 800 metre bir mesafe üzerinde Qiehlanın 200 metre sarkında yol üzerinde kâin bir noktaya kadar sırtı takip eder ve Qiehlayı Türkiyeye bırakır.

Sonra hudut yolun dırsığının 1750 metre cenubunda kâin tepçye kadar cenubu sarkıye doğru taksımı mıyah hattını takip eder Bu noktadan hat tepeler üzerinden oraya 2200 metre mesafede derenin içinden geçen volun üzerinde kâin noktaya kadar cenuba doğru iner bu noktadan 300 metrelik bir mesafe üzerinde cenuba doğru yamacı çıkar, cenubu garbiye doğru sırtı vâsıl olur ve buraya 500 metre mesafede kâin bir tepçye kadar gider Bادهu oradan 900 metre mesafede Tarsava Tchelik, Achaga yolunun derçyı geçtiğı noktaya kadar tepeler istikametini takiben cenuba doğru iner, bu derenin thlaweg hattını 500 metre imtidadınca garbe doğru takip eder, sonra sırtlardan geçerek buraya 1700 metre mesafede kâin 8200 rakımlı tepçye kadar çıkar. Bادهu hat Koutch dağınır kadar cenubu sarkıye doğru tepeleri takip eder, Koutch dağından itibaren Kach Koul boynunu geçerek Sourawou dağınır kadar hattı balâyı takip eder Sourawou dağınırından, hudut mutemüdiyem taksımı mıyah hattını takiben Barouch Khoran dan geçer (Barouch Khoran koyunu İran arazisinde bırakır), Haravil dağınır, Khana Sour boynunu, Belâko yu, Sarı Tehitchek ı (Kalık koyunu İran arazisinde bırakır) Kepper ı Sorian ı Berhebine dağınır, Sultani boynunu Barazivan dağınır, Perikhan ı, Keifarouk u Maidaun ve Kotoul Dağ ı takip eder

Hudut hattı Kotoul dağınırın 2869 rakımlı tepçsinden hareketle cenubu sarkıye doğru hattı balâyı takiben Bajugue nin 1600 metre sarkında Biradost ırmağının üzerinde kâin bir noktaya kadar gider, 1890 rakımlı irtıfım cenuba doğru devamını teşkil eden sırtı İrana terkeder (bina enalyh hattı hudut dereden geçer) Oradan hat cenubu sarkıye doğru gider ve CXLVIII ve CXLVII numaralı hudut taşlarını ı bulunduğı tepçden geçerek sarkı cenubıye doğru doner ve tepçye 450 metre mesafede bulunan Ekmalouk ırmağınır kadar gider Bادهu 2300 rakımlı tepçnin 800 metre garbinde kâin irtıfaa kadar Ekmalouk derçsı boyunca yükselir Oradan 2530 rakımlı tepçye kadar hattı barıya takip eder Bادهu Alosanın 1500 metre garbinde kâin bir noktaya kadar, 2500 metre imtidadınca cenubu garbiye doğru hattı balâyı takip eder Alosan İrana kalır Oradan hat takriben 2500 metre mesafede bulunan sırtın dırsığınır kadar cenup istikametinde bu sırtı takip eder Bادهu Alâder Dağ ınır kadar daima sırtları takip ederek sarlı doğru doner Sonra Paqui'den gelen dere ile Berdereche Tehay ın buldukları noktanın 2400 metre simalinde bulunan zirveye kadar cenubu sarkıye doğru sırtları iner Oradan hat, yukarıda zikrolunan bulçme noktasına kadar cenuba doğru iner Sonra Berdereche Tehay ın thlaweg hattını bu çayın Garaehine Dağ ınırın 1000 metre garbinden men dere ile bulduğı noktaya kadar takip eder Hat cenubu doğru 1600 metre imtidadınca bu derenin thlaweg hattını takip eder, sonra Garaehine Dağ ınırın garp zirvesine kadar cenubu sarkıye doğru giden sırtı çıkar Ehi ve Paqui mevkileri Türkiyeye, Maz Bieho mevkii İrana kalır

Garaehine Dağından itibaren hudut Kouna Hotei, Zıvı Taboutan, Hclane, Col Kelechineden geçer ve Delampçı dağınırın zirvesine çıkarak Türkiye İrak hududundaki 99 numaralı hudut tasma vâsıl olur

1 numaralı hudut taşından İrak hududundaki 99 numaralı tase kadar hudut hattını doğru bir tarzda çizilmesi ve tafsilâtı için, Yüksek Âkıtlerin murahhasları tarafından tasdik ve mutehassısları tarafından imza olunan ve bu itilâfnameye merbut bulunan (1 84000 ve 1 50000 mikyasında) XVIII - XIX - XX - XXI - XXII - XXIII - XXIV ve XXV numaralı 9 adet harita ile bir adet (calque) a muracaat edilecektir (Mevki isimlerini imlâsı yukarıda zikrolunan haritalar ve « calque » daki isimlerin imlâsına mutabik olacaktır

Maddc — 2

Birinci maddede tasrih edilen hudut hattını arazi üzerinde tavin etmek üzere bir tahdit komisyonu teşkil edilecektir

Bu komisyon, ikisi Türkiye Hukümeti, ikisi de İran Hukümeti tarafından tayin olunacak dört

murahhasan mürekkep olacaktır.

Tahdit komisyonu 1932 haziranı içinde igtima edecek ve mesaisinde işbu itilâfnamedeki tarifleri en yakından takibe gayret edecektir.

Komisyonun masrafları Türkiye ile İran arasında mütesaviyen taksim edilecektir.

Âkit Devletler, komisyonun vazifesini ifa edebilmesi için lâzımgelen ikamet, amele, malzemeye (kazıklar, sınır taşları) müteallik tekml hususlarda, gerek doğrudan doğruya, gerek mahallî memurlar vasıtasile Tahdit komisyonuna muavenet etmeği deruhde ederler.

Mezkûr Devletler bundan başka komisyon tarafından vazolunacak nirengi noktalarını, hudut işaretlerini, kazıkları ve sınır taşlarını muhafaza ettirmeği de taahhüt ederler.

Hudut taşları birinden diğeri görülebilecek surette vazedilecek ve üzerlerine numara konulacaktır. Bunların mevkileri ile numaraları bir harita üzerinde gösterilecektir.

Hududun tahdidine ait kati zabıtname ve buna merbut haritalarla vesikalar ikişer aslı nüsha olarak tanzim edilecektir.

Madde — 3

İşbu itilâfname tasdik olunacak ve tasdiknameler mümkün mertebe süratle Ankarada teati edilecektir.

İtilâfname musaddak nüshalar teati edilir edilmez, meriyete girecektir.

Balâdaki maddeleri tasdikan, isimleri yukarıda zikredilen murahhaslar işbu itilâfnameyi imza ve zirini temhir etmişlerdir.

Tahranda 23 kânunusani 1932 tarihinde iki nüsha olarak tanzim edilmiştir.

Dr. Tevfik Rüştü M. A. Foroughi
Tahrân. 23 kânunusani 1932

Mektup

Vekil Beyefendi,

Zatı Devletlerimin, bu gün aranızda imzalanmış itilâfnamenin birinci maddesine istinat eden atıdaki beyanatını muhtevi, bu günkü tarihli notanızı almakla kesbi şeref eder ve mezkûr beyanatı senet ittihaz eylerim.

“ İki tarafın hudut muhafız karakolları, Borolan gölü membaları sularından ve hudut hattının » «enup ve garbinde ve mezkûr gölün muhitinde kain çayırırlıklarla Salep, Kozlu ve Yukarı Yarımkaya » «membaları sularından mütesaviyen istifade hakkını hazırlamak »

«İşbu nota teatisi keyfiyetinin bu günkü tarihle imzalanmış itilâfnamenin mütemmim cüzü addedil » «mesi mukarrerdir...»

Zatı Devletlerinin yukarıda zikrolunan notası mazmunu hakkında tamamilen mutabık kaldığımı beyan ederim. Bilvesile pek yüksek hürmetlerimin kabulünü rica ederim Vekil Beyefendi.

İran Hariciye Veziri
M. A. Foroughi

<i>Cumhuriyet Reisliğine yazılan tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	19 - VI - 1932 ve 1/323
<i>Bu kanunun neşir ve ilânının Başvekilliğe bildirildiğine dair Cumhuriyet Reisliğinden gelen tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	19 - VI - 1932 ve 1/338
<i>Bu kanunun müzakerelerini gösteren zabıtların cilt ve sayfa numaraları</i>	:	Cilt Sayfa 8 11 9 108,138,152,163:166,161,168,168:170